anuli signaculo signatum est illud
edictum uel cirographum: in quo libe-
rata est captiuitas iudeorum. Hec
familia aman principi ablatis
et mardocheo regia clementia
commissis: et quam hester pulsis
perdidit. ordo catholicorum docto-
rum acquisiuit. Ecce qualia et
quanta bona contulit nobis virgo
et mater saluatoris mei. Ex eius
uellere uestimur et ornamur. ex fruc-
tu terre illius pascimur et sanamur
decoramur et coronamur: ut mere-
amur gloriemur. Incipit prologus
beati bernhardi in omelia
Missus est.

Scribere me aliquid et de-
uotio iubet: et prohibet
occupatio. Verumptamen quia
impediente corporali mo-
lestia. fratrum ad presens ne-
queo sequi conuentum: id tan-
tillum ocii quod uel mihi de sompno
fraudans in noctibus interrumpere
sinor. preterire non sinam ociosum.
Libet ergo temptare id potissimum
aggredi quod sepe animum pulsabat:
loqui videlicet aliquid in laudibus
virginis marie. super illa lectione
ewangelica: in qua luca refere-
te. dominice annunciationis continetur
historia. Ad quod sane opus fa-
ciendum et si nulla fratrum quorum me
profectibus deseruire necesse est uel ne-
cessitas vrgeat uel utilitas mo-
ueat: dum tamen ex hoc non impedi-
ar quo ad quecumque eorum necessaria mi-
nus paratus inueniar: non arbitror
eos debere grauari si proprie deuo-
cioni satisfacio. Secundum lucam.

Missus est angelus ga-
briel a deo in ciuitatem
galilee. cui nomen
nazareth. ad virgi-
nem desponsatam viro
cui nomen erat Joseph de domo
dauid: et nomen virginis maria.
Et reliqua. Omelia beati bernhardi abbatis

Quid sibi ~~vult~~ voluit euan-
gelista tot propria nomina
rerum in hoc loco tam sig-
nanter exprimere. Credo quia noluit
nos negligenter audire: quod tam
diligenter studuit enarrare. Nomi-
nat siquidem nuncium qui mittitur.
dominum a quo mittitur. virginem ad
quam mittitur. sponsum quoque vir-
ginis. amborumque genus: ciuita-
tem ac regionem propriis designat
nominibus. Ut quid hoc? Putasne
aliquid horum superflue positum sit?
Nequaquam. Si enim nec folium de ar-
bore sine causa. nec unus ex pas-
seribus sine patre celesti cadit super
terram: putem ego de ore ewan-
geliste superfluum defluere uerbum.
presertim in sacra historia verbi?
Non puto. Plena quippe sunt
omnia supernis misteriis. et celes-
ti singula dulcedine redundancia:
si tamen diligentem habeant inspectorem.
qui nouerit sugere mel de petra.
oleumque de saxo durissimo. Re-
vera in illa die stillauerunt mon-
tes dulcedinem. et colles fluxerunt
lac et mel. quando rorantibus celis de-
super. nubibusque pluentibus iustum.
aperta est terra. leta germinans
saluatorem: quando domino dante benig-
nitatem. et terra nostra reddente
fructum suum. super illum montem mon-
cium. montem coagulatum et pin-
guem. misericordia et veritas obuiaue-
runt sibi: iusticia et pax oscu-
late sunt. Illo quoque in tempore bo-
nus iste inter ceteros montes
non modicus. beatus hic videlicet
euangelista: dum desideratum no-
bis nostre salutis exordium suo
mellifluo commendaret eloquio:
veluti perflante austro. atque
e vicino sole indiante iusticie

quedam ex eo spiritualia profluerent
aromata. Utinam et nunc deus emit-
tat verbum suum et liquefaciat ea no-
nob bis; perflet cor nostrum spiritus eius.
et fiant intelligibilia verba e-
vangelica; fiant in cordibus nostris
desiderabilia super aurum et lapidem
preciosum multum. fiant et dulcia su-
per mel et favum. Missus itaque. Mis-
sus est angelus gabriel a deo. Recte
arbitror hunc angelum de maioribus
esse: qui quaslibet ex causa crebra
solent ad terras legationes fungi.
Quod et ex eius nomine palam intel-
ligi datur. quod interpretatum fortitu-
do dei dicitur. et quia non ab alio
aliquo forte excellentiori se. ut as-
solet spirituum. sed ab ipso deo mitti
perhibetur. Propter hoc ergo positum est
a deo. Vel ideo dictum est a deo. ne
cuilibet beatorum spirituum suum deus
consilium virginem revelasse putetur co-
silium. excepto dumtaxat archan-
gelo gabriele; qui utique tante
inter suos inveniri potuit excel-
lencie: ut tali et nomine dignus
haberetur et nuncio. Nec discordat
nomen a nuncio. Dei quippe virtu-
tem Christum. quem melius nunciare
debebat; quam hunc quem simile
nomen honorat? Nam quid est
aliud fortitudo quam virtus? Nec
aut dedecens aut incongruum vide-
atur dominum et nuncium communi censeri
vocabulo: cum consimilis in utroque
appellacionis non sit utriusque similis
causa. Aliter quippe fortitudo Christus
vel virtus dei dicatur; aliter angelus.
Angelus nuncupatione: Christus autem
substantie. Cristus dei virtus dicitur
et est: que forti armato qui a-
trium suum in pace custodire sole-
bat; fortior superveniens. ipsum
brachio suo debellavit: et sic
ei vasa captivitatis sue potenter
eripuit. Angelus vero dei forti-

tudo appellatus est. vel quia huiusmodi
prerogativam meruerit officii. quo eius-
dem nunciaret adventum virtutis. vel quia
virginem natura pavidam. simplicem.
verecundam. de mirabili novitate ne
expavesceret confortare deberet.
Quod et fecit. Ne timeas inquiens
maria: invenisti graciam apud deum.
Sed et ipsius sponsum hominem utique
ac nichilominus humilem ac timora-
tum non irracionabiliter forsitan idem
angelus confortasse creditur: quamquam
tunc ab evangelista non nominetur. Io-
seph inquit fili david: ne timeas
accipere mariam coniugem tuam. Conve-
nienter itaque gabriel ad hoc opus eli-
gitur; immo quia tale illi negocium iniungi-
tur: tali nomine designatur. Missus est
ergo angelus gabriel a deo. Quo? In
civitatem galilee: cui nomen naza-
reth. Videamus si ut ait natha-
nael. a nazareth potest esse aliquid boni.
Nazareth interpretatur flos. Videtur
autem michi quoddam semen fuisse
divine cognicionis. tamquam e celo iac-
tatum in terris: allocuciones et
promissiones facte celitus ad patres.
abraham scilicet ysaac et iacob.
De quo semine scriptum est. Nisi
dominus sabaoth reliquisset nobis
semen. sicut sodoma fuissemus:
et sicut gomorre similes essemus.
Floruit autem hoc semen in mirabi-
libus que ostensa sunt in exitu
israel de egipto. in figuris
et enigmatibus per totum iter in
deserto usque in terram promissio-
nis; et deinceps in visionibus
et vaticiniis prophetarum: in ordi-
nacione quoque regni ac sacer-
docii usque ad Christum. Cristus autem
huius seminis et horum florum non
inmerito fructus esse intelligitur:
dicente david. Dominus dabit be-
nignitatem: et terra nostra dabit
fructum suum. Et iterum. De fruc-

tu ventris tui: ponam super sedem tuam.
In nazareth quoque nunciatur xpistus nascitu-
rus: quia in flore speratur fructus
processurus. Sed procedente fructu
flos decidit: quia veritate apparen-
te in carne figura pertransiit. Unde
et nazareth civitas galilee dicitur.
id est transmigracionis: quia nascen-
te xpisto omnia illa transierunt que supe-
rius enumeravi: que ut ait a-
postolus in figura contingebant
illis. Hos quoque flores et nos qui
iam fructum tenemus pertransisse vi-
demus: et dum adhuc florere vi-
debantur transituri previdebantur. Unde
david. Mane sicut herba transe-
at: mane floreat et transeat:
vespere decidat induret et ares-
cat. Vespere enim id est cum venit
plenitudo temporis in quo misit deus
unigenitum suum factum ex muliere.
factum sub lege. dicente ipso. ecce no-
va facio omnia. vetera disparu-
erunt et transierunt: quo modo in no-
vitate succrescentis fructus flo-
res decidunt et arescunt. Unde rur-
sum scriptum est. Fenum aruit et flos
eius decidit: verbum autem domini ma-
net in eternum. Credo non ambigis.
quin verbum fructus sit. Verbum autem
xpistus est. Bonus itaque fructus
xpistus: qui manet in eternum. Sed
ubi est fenum quod aruit: ubi flos
qui decidit. Propheta responde-
at. Omnis caro fenum: et omnis
gloria eius tanquam flos feni. Si o-
mnis caro fenum: ergo carnalis ille
populus iudeorum fenum fuit. An
non fenum aruit: dum idem po-
pulus ab omni spiritus pinguedine
vacuus sicce littere adhesit # Si
flos non decidit: ubi regnum
ubi sacerdocium. ubi prophete ubi tem-
plum. ubi denique magnalia illa
de quibus gloriari solebant
et dicere. quanta audivimus et cog-

An non etiam flos decidit: quando nec
gloriacio quam habebat in lege remansit.

novimus ea. et patres nostri annunciave-
runt nobis. Et iterum. Quanta man-
davit patribus nostris. nota facere ea fi-
lijs suis. Et hec dicta sunt pro eo quod po- h5
situm est in nazareth civitate gali-
lee. In illam ergo civitatem missus est
gabriel a deo. Ad quem. Ad virgi-
nem desponsatam viro cui nomen
erat joseph. Que est hec virgo
tam venerabilis ut salutetur ab an-
gelo: tam humilis ut desponsata
sit fabro. Pulchra permixtio vir-
ginitatis et humilitatis: nec me-
diocriter placet deo illa anima.
in qua et humilitas commendat vir-
ginitatem. et virginitas exornat
humilitatem. Sed quanta putas ve-
neracione digna est in qua humili-
tatem exaltat fecunditas: partus
consecrat virginitatem. Audis
virginem: audis humilem. Si non
potes virginitatem: humilis imi-
tare virginis humilitatem. Lau-
dabilis virtus virginitas: sed
magis humilitas necessaria. Illa consu-
litur: ista precipitur. Ad illam invita-
ris: ad istam cogeris. De illa
dicitur. qui potest capere capiat. de
ista dicitur. nisi quis efficiatur ut par-
vulus iste. non intrabit in reg-
num celorum. Illa ergo remuneratur:
ista exigitur. Potes denique sine
virginitate salvari: sine humili-
tate non potes. Potest inquam pla-
cere humilitas que virginitatem
deplorat amissam: sine humili-
tate autem audeo dicere nec virgi-
nitas marie placuisset. Super quem
inquit requiescet spiritus meus: ni-
si super quietum et humilem. Super
humilem dixit non super virginem.
Virgo maria humilis non fuis-
set: spiritus sanctus non super eam re-
quievisset. Si super eam non requi-
evisset: nec impregnasset. Quo-
modo enim de ipso sine ipso concepisset.

Patet itaque quod de spiritu sancto ut concepit
sicut ipsa perhibet respexit deus hu-
militatem ancille sue. potius quam
virginitatem. Et si placuit ex vir-
ginitate: tamen ex humilitate concepit.
Unde constat quia etiam ut placeret vir-
ginitas: humilitas procul dubio fecit.
Quid dicis virgo superba. Maria
se virginem oblita gloriatur de humi-
litate. et tu negligendo humilita-
tem. blandiris tibi de virginitate.
Respexit ait illa deus humilitatem
ancille sue. Que illa. Virgo
utique sancta: virgo sobria: virgo
devota. Numquid tu castior illa.
Numquid devotior. Aut numquid
tua forte pudicitia gratior casti-
tate marie. ut tu sine humilita-
te placere sufficias ex tua virgi-
nitate. quod illa non potuit ex
sua. Denique quanto honorabilior
es ex singulari munere castitatis:
tanto tibi tu maiorem iniuriam fa-
cis. quod eius in te decorem virgini-
tatis fedas permixtione superbie.
Alioquin expedit virginem non
esse: quam de virginitate insolescere.
Non omnium quidem est virginitas:
multo tamen paucorum est cum virgi-
nitate humilitas. Si ergo virgi-
nitatem non potes in maria
nisi mirari. stude humilitatem imi-
tari: et sufficit tibi. Quod si et
virgo et humilis es: quisquis es
magnus es. Est tamen aliquid ma-
ius quod mireris in maria: scili-
cet cum virginitate fecunditas.
A seculo enim non est auditum. ut
aliqua simul esset mater et virgo.
O si et cuius mater sit attendas.
quo te tua super eius mirabili cel-
situdine ducet admiratio. Nonne
ad hoc. ut te videas nec satis
posse mirari. Nonne tuo immo
veritatis iudicio. illa que deum
habuit filium. super omnes etiam
choros exaltabitur angelorum.

An non deum et dominum angelorum maria
audacter suum appellat filium dicens.
fili quid fecisti nobis sic. Quis
hoc audeat angelorum. Sufficit
eis et pro magno habent. quod cum sint
spiritus ex conditione ex gratia facti sunt
et vocati angeli: testante david.
Qui facit angelos suos spiritus.
Maria vero matrem se agnoscens.
maiestatem illam cui illi cum revere-
ntia serviunt: cum fiducia suum nuncu-
pat filium. Nec dedignatur deus
nuncupari. quod esse dignatus est.
Nam paulo post subdit evangelista.
Et erat inquit subditus illis.
Quis quibus. Deus hominibus.
Deus inquam cui angeli subditi sunt.
cui principatus et potestates obedi-
unt: subditus erat marie. Nec
tantum marie: sed etiam ioseph propter ma- [margin: ioseph]
riam. Mirare ergo utrumlibet. et
elige quid amplius mireris: si-
ve filii benignissimam dignatio-
nem. sive matris excellentissimam
dignitatem. Utrumque stupor.
utrumque miraculum. et quod deus
femine obtemperet humilitas absque
exemplo. et quod deo femina princi-
petur sublimitas sine socio. In
laudibus virginum singulariter cani- [margin: se]
tur. quod agnum quocumque ierit. Quibus
ergo laudibus iudicas dignam que
et preit. Disce homo obedire.
disce terra subdi: disce pulvis
obtemperare. De autore tuo lo-
quens evangelista. et erat inqu-
it subditus illis: haut dubium
quin marie et ioseph. Erubesce
superbe cinis. Deus se humiliat.
et tu te exaltas. Deus se homi-
nibus subdit. et tu dominari gestiens
hominibus. tuo te preponis auctori.
Utinam mihi aliquid tale aliquid co-
gitanti. deus respondere digne-
tur. quod et suo increpando re-
dit apostolo. Vade inquit post me

sathanas quia non sapis ea que dei sunt. Quotiens enim hominibus preesse desidero, toties deum meum preire contendo: et tunc vere non sapio que dei sunt. De ipso namque dictum est: et erat subditus illis. Si hominis o homo imitari dedigneris exemplum: certe non erit tibi indignum sequi auctorem tuum. Sed si non potes forsitan sequi eum quocumque ierit: dignare vel sequi quo tibi condescendit. Hoc est si non potes sublimem incedere semitam virginitatis: sequere vel deum per tutissimam viam humilitatis. A cuius rectitudine si qui etiam de virginibus declinaverit: ut verum fatear, nec ipsi sequuntur agnum quocumque ierit. Sequitur quidem agnum coinquinatus humilis. sequitur et virgo superbus. sed neuter quocumque ierit: quia nec ille ascendere potest ad mundiciam agni qui sine macula est: nec iste ad eiusdem mansuetudinem descendere dignatur qui solum et non coram tondente. sed coram occidente obmutuit. Attamen salubriorem eligit sequendi partem in humilitate peccator. quam in virginitate superbus: cum et illius immundiciam sua humilis purget satisfactio: et huius pudiciciam inquinet superbia. Sed felix maria: cui nec humilitas defuit nec virginitas. Et quidem singularis virginitas. quam non temeravit sed honoravit fecunditas: et nichilominus specialis humilitas quam non abstulit. sed extulit fecunda virginitas: et incomparabilis prorsus fecunditas. quam virginitas simul comitatur et humilitas. Quid horum non mirabile. quid non incomparabile. quid non singulare? Mirum vero si non hesitas in eorum ponderatione. quid tua iudices dignius ammiratione. Utrum videlicet potius stupenda sit fecunditas in virgine. an in matre integritas. sublimitas in prole. an cum tanta sublimitate humilitas: nisi quod haud dubitanter singulis preferenda sint simul cuncta. et incomparabiliter excellentius est atque felicius omnia percepisse quam aliqua. Et quid mirum si deus qui mirabilis legitur et cernitur in sanctis suis. mirabiliorem se exhibuit in matre sua. Veneramini ergo coniuges in carne corruptibili carnis integritatem: miramini etiam vos sacre virgines in virgine fecunditatem: imitamini omnes homines dei matris humilitatem. Honorate sancti angeli vestri regis matrem qui virginis nostre adoratis prolem: ipsum utique nostrum pariter ac vestrum regem: nostri generis reparatorem. vestre civitatis instauratorem. Cuius apud vos tam sublimis. apud nos tam humilis a nobis pariter et a vobis detur et dignitati debita reverentia et dignationi honor et gloria in secula seculorum Amen.

Omelia secunda

Novum quidem canticum quod solis dabitur in regno dei cantare virginibus: ipsam virginum reginam cum ceteris ymo et pre ceteris primam esse cantaturam nemo qui ambigat. Puto autem illam preter illud quod solum licet cum omnibus ut dixi virginibus: dulciori quodam atque elegantiori carmine letificaturam esse civitatem dei. Cuius utique dulcisonos depromere vel exprimere modulos. nec ipsarum quidem virginum ulla digna invenietur: quia soli merito decantandum servabit.

que sola de partu virgines et partu
divino gloriatur. Gloriatur dixerim
de partu. non in se: sed in ipso quem
peperit. Deus siquidem est quem
peperit: matrem suam in celestibus
singulari donaturus gloria. sin-
gulari in terris prevenire curavit
et gratia: qua videlicet ineffabili-
ter. et intacta conciperet et pa-
reret incorrupta. Porro huius-
modi deum decebat nativitas:
qua non nisi de virgine nasce-
retur. Talis congruebat et virgi-
ni partus: ut non pareret nisi de-
um. Proinde factor hominum. ut homo
fieret. nasciturus de homine:
talem sibi debuit ex omnibus
eligere immo condere matrem: qualem
et se decere sciebat et sibi no-
verat placituram. Voluit itaque
esse virginem. de qua immacula-
ta. immaculatus procederet: omnium ma-
culas purgaturus. Voluit et
humilem: de qua mitis et humi-
lis corde procederet. harum in se vir-
tutum necessarium omnibus saluberrimum-
que exemplum ostensurus. Dedit
ergo virgini partum: qui ei iam
ante et virginitatis inspira-
verat votum: et humilitatis pro-
gaverat meritum. Alioquin quo-
modo angelus eam in sequentibus gratia
plenam pronunciat: si quippiam
vel parum boni quod ex gratia
non esset habebat? Ut igitur que
sanctum sanctorum conceptura erat pariter
et partu paritura sancta esset cor-
pore. accepit donum virgini-
tatis: ut esset et mente. acce-
pit humilitatis. His nimirum
virgo regia. gemmis ornata
virtutum. geminoque mentis pariter
et corporis decore prefulgida:
specie sua et pulchritudine
sua in celestibus cognita. ce-
li civium in se provocavit as-

pectus: ita ut et regis animum in
sui concupiscentiam inclinaret. et celes-
tem nuncium ad se de supernis edu-
ceret. Et hoc est quod nobis hic e-
vangelista commendat: cum angelum
perhibet a deo destinatum ad vir-
ginem. A deo inquit ad vir-
ginem. id est a celso ad humilem:
a domino ad ancillam: a creatore
ad creaturam. Quanta dignatio
dei: et quanta virginis excelle-
ntia. Currite matres. currite filie:
currite omnes qui post evam et
ex eva parturimini. et cum tristi-
cia paritis: adite virginalem
thalamum: ingredimini si potes-
tis pudicum sororis vestre cubicu-
lum. Ecce enim deus mittit ad vir-
ginem: ecce affatur angelus mariam.
Apponite aurem parieti: auscul-
tate quid annunciet ei: si forte au-
diatis unde consolemini. Letare
pater adam sed magis tu eva mater
exulta: qui sicut omnium parentes.
ita omnium fuistis peremptores:
et quod infelicius est. prius per-
emptores quam parentes. Ambo
inquam consolamini super filia et
tali filia: sed amplius illa. de
qua malum ortum est prius: cuius
obprobrium in omnes transiit mu-
lieres. Instat namque tempus quo
iam tollatur obprobrium: nec ha-
beat vir quid iam causetur
adversus feminam. Qui utique dum
se imprudenter excusare cona-
retur: crudeliter illam accusare
non cunctatus est dicens. Mulier
quam dedisti michi. dedit mi-
chi de ligno: et comedi. Propterea
eva curre ad mariam. curre mater
ad filiam: filia pro matre respon-
deat: ipsa matris obprobrium
tollat. ipsa patri pro matre satis-
faciat: quia ecce si vir cecidit
per feminam: iam non erigitur nisi

per feminam. Quid dicebas o adam? Mulier quam dedisti michi dedit michi de ligno et comedi. Verba maliciae sunt haec quibus magis augeas culpam quam deleas. Veruptamen sapientia vincat maliciam. cui occasionem veniae quam a te deus ~~elicere~~ interrogando elicere temptavit sed non potuit: in thesauro indeficientis suae pietatis invenit. Redditur nempe femina pro femina: ~~quae pro ligno mortis~~ humilis pro superba: prudens pro fatua: quae pro ligno mortis gustum tibi porrigat vitae: et pro venenoso cibo illo amaritudinis dulcedinem pariat fructus aeterni. Muta igitur iniquae excusationis verbum in vocem gratiarum actionis: et dic. Domine mulier quam dedisti mihi dedit mihi de ligno vitae et comedi: et dulce factum est in ore meo super mel: quia in ipso vivificasti me. Ecce enim ad hoc missus est angelus ad virginem. O admirandam et omni honore dignissimam virginem. O feminam singulariter venerandam super omnes feminas admirabilem. parentum reparatricem. posterorum vivificatricem. Missus est inquit angelus ad virginem. Virginem carne. virginem mente. virginem professione. virginem denique qualem describit apostolus mente et corpore sanctam: nec noviter nec fortuitu inventam. sed a seculo electam. ab altissimo praecognitam. et sibi praeparatam: ab angelis servatam. a patribus praesignatam: a prophetis promissam. Scrutare scripturas: et proba quae dico. Vis ne ut et ego aliqua ex hiis testimonia hic inseram? Ut pauca loquar de pluribus: quam aliam tibi praedixisse videtur deus quando ad serpentem ait: inimicitias ponam inter te et mulierem? Et si adhuc dubitas quod de maria non dixerit: audi quod sequitur. Ipsa conteret caput tuum. Cui haec servata est victoria nisi mariae? Ipsa procul dubio contrivit caput

venenatum: quae omnimodam maligni suggestionem. tam de carnis illecebra quam de mentis superbia deduxit ad nichilum. Quam vero aliam requirebat salomon cum dicebat: mulierem fortem quis inveniet? Noverat quippe vir sapiens huius sexus infirmitatem. fragile corpus. lubricam mentem: quia tamen et deum legerat promisisse. et ita videbat congruere ut qui vicerat per feminam per feminam vinceretur: ipsam vehementer admirans aiebat. Mulierem fortem quis inveniet? Quod est dicere. Si ita de manu feminae pendet et nostrum omnium salus et innocentiae restitutio et de hoste victoria: fortis omnino necesse est ut provideatur: quae ad tantum opus possit esse ydonea. Sed mulierem fortem quis inveniet? Ac ne hoc quaesisse putetur desperando: subdit prophetando. Procul et de ultimis finibus pretium eius. Hoc est. Non vile non parvum. non mediocre. non denique de terra sed de celo: nec de celo proximo terris pretium huius fortis mulieris: sed a summo celo egressio eius. Quid deinde rubus ille quondam moysaicus portendebat flammas quidem emittens. sed non ardens: nisi mariam parientem et dolorem non sentientem? Quid rogo virga aaron florida. nec humectata: nisi ipsam concipientem. quamvis virum non cognoscentem? Huius magni miraculi maius misterium ysaias edisserit dicens. Egredietur virga de radice yesse. et flos de radice eius ascendet. Virgam virginem. florem virginis partum intelligens. Sed si tibi contrarium in flore. xpistus intelligi datur superiori videtur adversari sententiae. qua non virgae florem. sed floris fructum designari dicebatur: noveris in eadem aaron virga que non solum floruit. sed et frondiut et fructum emisit. non solum

flore uel fructu. sed ipsis etiam frondibus eundem signari noueris et apud moysen nec fructu uirge nec florem. sed ipsa uirga demonstratur. illa utique uirga qua feriente aqua uel diuidit transituris. uel de petra excutit bibituris. Nullum autem inconueniens est diuersis rebus. diuersis ex causis christum significari. in uirga quidem potenciam. in flore uero fragranciam. in fructu autem saporis dulcedinem. in frondibus quoque sedulam eius intelligi protectionem. qua uidelicet paruulos ad se fugientes sub umbra alarum suarum protegere non desinit. siue ab estu desideriorum carnalium. siue a facie impiorum qui eos afflixerunt. Bona et desiderabilis umbra sub alis ihesu christi. ubi tutum est fugientibus refugium. gratum fessis refrigerium. Miserere mei domine ihesu christe miserere mei. quoniam in te confidit anima mea. et in umbra alarum tuarum sperabo donec transeat a me iniquitas. In hoc tamen ysaie testimonio florem filium. uirgam intellige matrem. quia et uirga floruit absque germine. nec uirgo concepit ex homine. Nec uirge uirorem lesit floris emissio. nec virginis pudorem sacri partus editio. Ponamus et alia virgini matri deoque filio congrua de scripturis testimonia. Quid illud gedeonis significat uellus. quod utique de carne tonsum. sed sine carnis uulnere in area ponitur. et nunc quidem lana. nunc uero area rore perfunditur. nisi carnem assumptam de carne virginis. et absque detrimento virginitatis. Cum itaque distillantibus celis tota se infudit plenitudo diuinitatis. adeo ut ex hac plenitudine omnes acciperemus. qui nempe sine illa non aliud quam terra arida sumus. Huic quoque gedeonis facto propheticum dictum pulchre satis conuenire uidetur. ubi dicitur. Descendet sicut pluuia in uellus. Nam per hoc quod sequitur. et sicut stillicidia distillancia super terram. idem intelligi datur quod per inuentum rore madidam aream. Pluuia quippe uoluntaria quam segregauit deus hereditati sue. placide prius et absque strepitu operacionis humane suo se quietissimo elapsu virgineum demisit in uterum. postmodum uero ubique terrarum diffusa est. per ora predicatorum. non iam sicut pluuia in uellus. sed sicut stillicidia stillancia super terram cum quodam utique strepitu uerborum. ac sonitu miraculorum. Siquidem recordate sunt nubes ille que portabant pluuiam preceptum sibi fuisse cum mitterentur. Quod dico uobis in tenebris dicite in lumine. et quod in aure auditis. predicate super tecta. Quod et fecerunt. Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum. et in fines orbis terre verba eorum. Audiamus et iheremiam noua ueteribus uaticinantem. et quem presentem monstrare non poterat. uenturum et ardenter desiderabat. et fidenter promittebat. Nouum inquit creauit dominus super terram. femina circumdabit uirum. Que est hec femina. Quis uero est iste uir. Aut si uir. quomodo a femina circumdatur. Aut si a femina circumdari potest. quomodo uir. Et ut apertius dicam. quomodo simul potest vir esse et in utero matris. Hoc est enim a femina circumdari. Nouimus uiros. qui habent infanciam pueri=ciam adolescenciam atque iuuentutem transeuntes ad grandeuam senectuti proximi usque peruenerunt. Qui igitur iam adeo grandis est. quomodo a femina circumdari potest. Si dixisset femina circumdabit infantem. uel femina circumdabit paruulum. nec nouum uideretur nec mirum. Nunc autem quia nil tale posuit sed uirum dixit. querimus que sit hec

novitas qua deus fecit in terra
ut femina virum circumdaret. et
vir intra feminei uteri corpuscu-
li se membra cohiberet. Quid est
hoc miraculum. Numquid potest homo
ut ait nichodemus in ventrem matris
sue iterato introire et renasci.
Sed verto me ad conceptum par-
tumque virginalem. si forte inter plu-
rima nova ac mira que ibi perscru-
tanti inspicit. qui diligenter inquirit. e-
tiam hanc de qua de propheta pro-
tul~~imus~~ reperiam novitatem. Por-
ro ibi agnoscitur longitudo brevis.
latitudo angusta. altitudo subdi-
ta. profunditas plana. Ibi agnosci-
tur lux non lucens. verbum infans. a-
qua sitiens. panis esuriens.
Videas si attendas potentiam
regi. sapientiam instrui. virtutem
sustentari. deum denique lacte-
tem. sed angelos reficientem. va-
gientem sed miseros consolantem.
Videas si attendas tristari
leticiam. pavere fiduciam. salu-
tem pati. vitam mori. fortitudinem
infirmari. Sed quod non minus
mirandum est. ipsa ibi cernitur tris-
ticia letificans. passio salvans.
pavor confortans. mors vivi-
ficans. infirmitas roborans. Cum
iam illud quoque non occurrat quod
querebam. Numquid non facile tibi
est inter hec feminam agnoscere
virum circumdantem. cum mariam
videas virum approbatum a deo
ihesum suo utero complectentem. Vi-
rum autem dixerim ~~ihesum~~ fuisse ihesum.
et non solum cum iam diceretur vir
propheta potens in opere et ser-
mone. sed etiam cum adhuc tenera
infantis membra dei mater bla-
de vel foveret in gremio. vel
gestaret in utero. Vir igitur erat
ihesus. necdum etiam natus. sed
sapientia non etate. sed animi
vigore non corporis. maturitate sen-
suum. non corpulentia membrorum. Nec
enim minus habuit sapientie vel potius
non minus fuit sapientia ihesus con-
ceptus quam natus. parvus quam ma-
gnus. Sive ergo latens in utero. sive
vagiens in presepio. sive grandius-
culus interrogans doctores in
templo. sive iam perfecte etatis do-
cens in populo. eque perfecto ple-
nus fuit spiritu sancto. Nec fuit hora
in quacumque etate sua. qua de ple-
nitudine illa quam in sui conceptio-
ne accepit in utero vel aliquid
minueretur. vel eidem aliquid adi-
ceretur. sed a principio perfectus.
a principio inquam plenus fuit
spiritu sapientie et intellectus. spiritu con-
silii et fortitudinis. spiritu sciencie
et pietatis. et spiritu timoris domini.
Nec te moveat quod de illo
in loco alio legis. ihesus autem
proficiebat sapientia etate et gratia
apud deum et homines. Nam quod de
sapientia et gratia dictum est. non secundum
quod erat. sed secundum quod apparebat
intelligendum est. non quia videli-
cet aliquid novum ei accederet quod
ante non haberet. sed quod accedere
videretur. quando volebat ipse ut vide-
tur. Tu autem homo cum proficis.
nec quando nec quantum vis proficis.
sed te nesciente tuus moderatur
profectus. tua vita disponitur.
At vero puer ihesus. qui dispo-
nit tuam. ipse disposuit et suam.
et quando volebat et quibus volebat
sapiens apparebat. et quando et
quibus volebat sapientior. quando et
quibus volebat sapientissimus.
quamquam in se ipse numquam esset nisi sa-
pientissimus. Similiter et cum semper
omni gratia plenus fuisset. sive quam
apud deum sive quam apud homines
habere debebat. pro suo tamen arbitrio

tunc plus nunc minus eam ostendebat prout cernebant vel meritis congruebat vel saluti expedire sciebat. Constat ergo quod semper ihesus virilem animum habuit et si semper in corpore vir non apparuit. Cur denique dubito virum fuisse in utero: quem mihi deum fuisse non ambigo. Homo quippe est et ipse virum quem deum. Sed unde si non etiam hanc theremie novitatem ysaias lucidissime aperuit: qui novos supra aaronicos flores exposuit. Ecce inquit virgo concipiet: et pariet filium. En habes feminam: sed virginem. Vis et de viro audire quis sit. Et vocabitur ait nomen eius emanuel: id est nobiscum deus. Femina itaque circumdabit virum: virgo est concipiens ihesum christum. Vides quam pulchre et concordat scriptorum inter se et mistica dicta sibi invicem conveniunt. Vides quam stupendum sit hoc unum de virgine et in virgine factum miraculum, quod tot miracula prevenerunt, tot oracula promiserunt. Unus nimirum fuit spiritus prophetarum: licet diversis modis signis et temporibus eandem rem diversi non diviso spiritu et previderunt et predixerunt. Quod moysi monstratum est in rubo et igne, aaron in virga et flore, gedeon in vellere et rore: hoc aperte salomon previdit in forti muliere et eius precio, apertius ieremias premisit de femina et viro, apertissime ysaias declaravit de virgine et deo: gabriel tandem exhibuit ipsam virginem salutando. Ipsa namque est de qua nunc evangelista: missus est ait angelus gabriel a deo: ad virginem desponsatam ioseph. Ad virginem inquit desponsatam. Quare desponsatam? Cum esset inquam virgo electa et ut ostensum

est virgo concepturam, virgo parituram: mirum cur desponsata fuit nuptum. Numquid vel hoc casu factum quis dixerit? Non est casu hoc factum quod rationabilis causa commendat: causa valde utilis et necessaria: et divino prorsus admiratione consilio digna. Dicam quod michi immo quod ante me patribus visum est. Illa utique ratio fuit desponsationis marie: que et dubitationis thome. Mos siquidem erat iudeorum ut a die desponsationis sue usque ad tempus nuptiarum sponsis sponse traderentur custodiende: quatenus earum ipsi eo sibi pudicitiam curiosius servarent: quo sibi ipsi fideliores existerent. Sicut ergo thomas dubitando palpando constantissimus factus est dominice ~~resur~~ confessor resurrectionis: ita et ioseph desponsando sibi mariam virginem eiusque conversationem in tempore custodie studiosius comprobando factus est pudicicie fidelissimus testis. Pulchra utriusque rei convenientia: et dubitatio thome et desponsatio marie. Poterant quidem simul erroris laqueum nobis inmittere: fidei videlicet in illo, castitatis in illa, veritatem in suspicionem adducere. Sed valde prudenter et pie per contrarium factum est: ut unde metuebatur suspicio, firma sit certitudo. Nam de dei filii resurrectione fidei certitudine citius quidem ego qui infirmus sum crediderim thome dubitanti et palpanti: quam cephe audienti et credenti. Et de marie continentia facilius sponso eius custodienti et experienti: quam ipsi quoque virgini de sola sua conscientia se defendenti. Dic queso quis videns eam desponsatam et gravidam:
non

nō pocius dicet̃ incestam qm̃ virgi
nem. Non aũt hoc decebat dici
de m̃re dm̃. tolerabilius vero
ac honestius fuit putari ad t̃pc
xp̃m de coniugio fuisse natũ: q̃
de fornicacione. Sed nō poterat
inquies deus aptũ aliquod os
tendẽ signũ: quo videlicet fie
ret ut eius nec ortus infamare
tur. nec m̃r criminaret̃. Po
terat utiq̃: sed nō poterit la
tere demones q̃d fieret hoīes.
Oportebat aũt a p̃ncipe mũ
di aliqm̃diu celari diuini con
silij sacramentũ. nō q̃ deus si pa
lam opus suũ facere vellet
impediri posse ab illo metue
ret: sed q̃r ip̃e qui nō solum
potens. sed eciã sapiens quicq̃
voluit fecit. sicut in oībꝫ opibꝫ
suis quasdã rerũ vel t̃pm con
gruencias p̃pt̃ ordinis pulchri
tudinẽ obseruaĉ consueuit. ita
in hoc quoq̃ tam magnifico ope
re videlicet reparacionis. nō tm̃
potenciã suã. sed et prudēciã
ostendẽ voluit: et q̃inq̃m illud
alit̃ quō vellet p̃ficẽ potuisset:
placuit tñ ei eo pocius et mō
et ordine hoīem sibi reconsili
are. quo nouerat cecidisse: ut
sicut dyabolꝯ p̃ius feminã sedux
it. et postmodũ virũ p̃ feiã
uicit. ita p̃ius a femina virgine
seduceret̃. et postea viro xp̃o
ap̃te debellaret̃: quatenꝯ dũ
malicie fraudẽ ars pietatis
illudet. ac maligni fortitudinẽ.
xp̃i virtus contereret. dyabolo
deus et prudencior appareret
et forcior. Ita quippe decuit
incarnatũ sapienciam spũalẽ vi
cẽ nequiciã: quo non soluũ at
tingeret a fine usq̃ ad finem

fortit̃. sed eciã disponeret oīa sua
uit. Attingit aũt a fine usq̃ ad
finẽ fortit̃: id est a celo usq̃ ad
infernũ. Si ascendẽs in q̃t in celũ
tu illic es: si descendẽs ad infnũ
ades. Utrobiq̃ vẽo fortit̃: qm̃ et
de sup̃nis expulit sup̃bũ. et ap̃d
inferos spoliauit auarũ. Conue
niens eñ erat ut suauit̃ quoq̃ ō
nia celestia simil̃ et terrena dis
poneret: quatenꝯ et illic deiceret
inquietũ. reliquos in pace firma
ret: et hinc debellaturꝯ mundũ
p̃ius sue humilitatis et mansuetu
dinis nobis valde n̄cm̄ exemplũ
relinqueret. sicq̃ mirabili moderã
ine fieret sapiencie. ut et suis
suauis. et hostibꝫ fortis appare
ret. Quid eñ p̃desset dyabolũ nō s
a deo vinci: nobis manentibus
sup̃bis. Necessario igit̃ despo
sata ē maria ioseph: qm̃ p̃ h̃
et a canibus secm̃ absconditũ
et a sponso virginitas p̃bat̃
et virginis tam verecũdie parcit̃
q̃m fame p̃uidet. Quid sapie
cius. quid dignius diuina p̃uidẽ
cia. Uno tali consilio secretis
celestibꝫ et admittit̃ testis et
excludit̃ hostis: et integra fama
seruat̃ virginis m̃ris. Alioquin
q̃n̄ peperisset iustus adulterã.
Septimẽ aũt. Ioseph aũt vir
eius cũ eet iustus et nollet eã
traducẽ: voluit eam occulte di
mittẽ. Vn̄ cũ eet iustus noluit
eam traducẽ. q̃r sicut neq̃q̃m
iustus eet si cognitã ream du
cẽ consensisset: sic nichilominꝯ
iustus nō eet. si p̃batã innoxiã
traducẽ p̃misisset. Cũ g̃. eet iustus et
nollet eam traducẽ: voluit eã
dimittẽ. Quare voluit eã dimit
tẽ. Accipe et in hoc nō meam
sed prm̃ sentenciã. P̃pter hoc vo
luit eã dimittẽ: p̃pter q̃d pe

trus dominum repulit a se dicens: Exi
a me domine quia homo peccator sum. Prop-
ter quod et centurio a domo sua eum
prohibebat cum diceret. Domine non sum
dignus ut intres sub tectum meum.
Sic ergo et joseph indignum et pecca-
torem se reputans. dicebat inter se:
a tali et tanta non debere sibi ultra
familiare prestari contubernium: cuius
supra se mirabilem expavescebat
dignitatem. Videbat et horre-
bat divinum certissime gestantem
insigne: et quia misterium pene-
trare non poterat: volebat di-
mittere eam. Expavit petrus
potencie magnitudinem: expa-
vit centurio presencie maiestatem:
exhorruit nimirum et joseph
sicut homo huius tanti miraculi no-
vitatem: misterii profunditatem:
et ideo voluit occulte dimittere eam.
Miraris quod joseph pregnantis
sese consorcio virginis indica-
bat indignum: cum audias et sanc-
tam elizabeth eius non posse
ferre presenciam. nisi cum timore et
reverencia. Ait namque. Unde hoc
michi: ut veniat mater domini mei
ad me. Ideo itaque joseph no-
luit dimittere eam. Sed quare
occulte et non palam? Sic vide-
licet divorcii causa inquireretur:
exigeretur racio. Quid enim vir ius-
tus videret populo dure cer-
vicis: populo non credenti sed
contradicenti. Si diceret quod senci-
ebat. quod de eius puritate com-
probaverat: nonne mox crude-
les et incredul[i] iudei subsana-
rent illum et lapidarent illam.
Qui namque veritati crederent tacen-
ti in utero: quam postea contempse-
runt clamantem in templo. Sed
fuerint necdum apparenti: cum pri-
modum impias manus inicerent
eciam miraculis choruscanti. Me-

rito igitur vir iustus. ne aut mentiri
aut diffamare cogeretur innoxiam:
occulte voluit dimittere eam. Sunt nos [?]
aliter quibus senciat. et joseph sic
hominem dubitasse contendat. sed
quia iustus erat. noluisse quidem ha-
bitare cum ea propter suspicionem. nec
tamen quia pius erat traducere volu-
isse suspectam. et ideo voluit occul-
te dimittere eam: breviter respon-
deo eciam sic dubitacionem illam
joseph fuisse necessariam. que divino
meruit certificari oraculo. Sic
quippe scriptum est. Hec autem eo
cogitante. quod scilicet occulte di-
mitteret eam: apparuit ei angelus
in sompnis dicens. Joseph fili
david noli timere accipe mariam
coniugem tuam: quod enim in ea natum
est de spiritu sancto est. Itaque propter istas
raciones desponsata est maria
joseph: vel pocius sicut exponit
evangelista viro cui nomen erat
joseph. Virum nominat non quia
maritus. sed quia homo virtutis erat:
vel pocius quia neque alium evangelis-
tam non vir simphat [?]. sed vir
eius dictus est: merito appellatur
quod necessario ~~appellatur~~ putatur.
Debuit igitur vir eius appellari.
quia necesse fuit et putari: sicut et
pater salvatoris non quidem esse:
sed dici meruit ut putaretur
esse: dicente hoc ipso evangelista.
Et ipse ihesus erat incipiens quasi
annorum triginta: ut putabatur
filius joseph. Nec vir igitur matris
nec pater extitit filii: quamvis utra-
que decens est et racionalis dispensacio-
ne. utriusque ad tempus appella-
tus sit et putatus. Convenit tamen
ex hac appellacione. qua licet
dispensatoria meruit hono-
rari adeo ut pater dei et deus
et creditus sit: convenit et ex
proprio vocabulo quod augmen-

tum non dubitas interpretari. qui et
qualis homo iste ioseph fuerit. Recole
et memento magni illius quondam
patriarche venditi in egipto: et
scito ipsius istum non solum vocabulum
fuisse sortitum. sed et castimoniam ad-
eptum: innocentiam assecutum et graciam.
Siquidem ille ioseph fraterna ex invi-
dia venditus. et ductus in egiptum.
xpi vendicionem prefiguravit: iste
ioseph herodianam fugiens invidiam.
xpm in egiptum portavit. Ille fi-
dem domino suo servans. domine noluit
commisceri: iste dominam suam domini
sui matrem virginem agnoscens.
et ipse continens fideliter custodivit.
Illi data est intelligencia in miste-
riis sompniorum: isti datum est con-
scium fieri atque participem celestium
sacramentorum. Ille frumenta ser-
vavit non sibi. sed omni populo:
iste panem vivum e celo servandum
accepit tam sibi quam toti mundo.
Non est dubium quin bonus et
fidelis homo fuerit iste ioseph:
cui mater desponsata est salva-
toris est. Fidelis inquam servus
et prudens quem constituit dominus
sue matris solacium: sue carnis nu-
tricium: solum denique in terris magni
consilii coadiutorem sibi fide-
lissimum. Huc accedit quod dicitur
fuisse de domo david. Vere enim
de domo david. vere de stir-
pe regia descendit vir iste io-
seph: nobilis genere. nobilior
mente. Plane filius david non
degenerans a patre suo david.
Prorsus inquam filius david: non
tantum carne. sed fide. sed sanctitate.
sed devocione. Quem tamquam alte-
rum david dominus invenit secundum
cor suum: cui tuto committeret
secretissimum atque sacratissimum
sui cordis archanum. Cui tamquam
alteri david incerta et occul-
ta sapiencie sue manifestavit:

et dedit illi non ignorare misterium
quod nemo principum huius seculi agno-
vit. Cui denique datum est quod mul-
ti reges et prophete cum vellent vide-
re non viderunt: audire et non au-
dierunt: et nec solum videre et au-
dire: sed eciam portare. deducere.
amplecti. deosculari. nutrire
et custodire. Non tantum ioseph:
sed et maria descendisse de do-
mo david credenda est. Alioquin
non fuisset desponsata viro de
domo david: si non esset et ipsa
de domo david. Ambo igitur
erant de domo david: sed in
altera completa est veritas quam
iuravit dominus david. in altero tantum
conscium et testimonium adimple-
te promissionis. In fine autem ver-
sus: et nomen inquit virginis
maria. Loquamur pauca et super hoc
nomine quod interpretatum stella ma-
ris dicitur: et matri virgini val-
de convenienter aptatur. Ipsa namque
aptissime sideri comparatur:
quia sicut sine sui corrupcione si-
dus suum emittit radium: sic abs-
que sui lesione virgo parturit filium.
Nec sideri radius suam minuit
claritatem: nec virgini filius
suam integritatem. Ipsa ergo est no-
bilis stella ex iacob orta: cuius
radius orbem universum illuminat:
cuius splendor et prefulget in
supernis et inferos penetrat:
terras eciam perlustrans et cale-
faciens. magis mentes quam cor-
pora: fovet virtutes. excoquit
vicia. Ipsa inquam est preclara
et eximia stella super hoc ma-
re magnum et spaciosum necessario
sublevata: micans meritis.
illustrans exemplis. O quisquis
te intelligis in huius seculi pro-
fluvio magis inter procellas et
tempestates fluctuare. quam per

terram ambulare: ne avertas oculos a fulgore huius syderis: si non vis obrui procellis. Si insurgunt venti temptacionum. si incurrerit scopulis tribulacionum: respice stellam: voca mariam. Si iactaris superbie undis. si ambicionis. si detractionis. si emulacionis: respice stellam: voca mariam. Si iracundia. si avaricia. aut carnis illecebra naviculam concusserit mentis: respice mariam. Si criminum immanitate turbatus. consciencie feditate confusus. iudicii horrore perterritus. barathro incipias absorberi tristicie. desperacionis abisso: cogita mariam. In periculis. in angustiis. in rebus dubiis. mariam invoca. mariam cogita. non recedat ab ore non recedat a corde: et ut impetres eius oracionis suffragium: ne deseras eius conversacionis exemplum. Ipsam sequens non devias: ipsam rogans non desperas: ipsam cogitans non erras. Ipsa te tenente non corruis. et ipsa te protegente non metuis: ipsa duce non fatigaris: ipsa propicia pervenis et sic in temetipso experieris. quam merito dictum sit. et nomen virginis maria.

Sed iam modice pausandum est: ne et nos in transitu claritatem tanti luminis intueamur. Ut enim verbis utar apostoli bonum est nos hic esse et libet dulciter contemplari in silencio quod laboriosa non sufficit explanare locucio. Interim autem ex devota coruscantis syderis contemplacione: ferventior reparabitur in hiis que sequuntur disputacio

Omelia tercia

Libenter ubi video michi video congruere. verba sanctorum assumo: quo velud ex vasorum plenitudine graciora fiant que in cibis lectori apposuerim. Ut nunc autem a prophetas verbis incipiam: ve michi non quidem sicut ait propheta quia tacui. sed quia locutus sum: quia vir pollutus labiis ego sum. Heu quot vana. quot falsa. quot turpia. per hoc cippum spurcissimum os meum evomuisse me recolo: in quo nunc celestia verba revolvere presumo. Vehementer timeo ne iamiam audiam ad me dictum. Quare tu enarras iusticias meas: et assumis testamentum meum per os tuum: Utinam et michi de superno altari non quidem carbo unus. sed ingens globus igneus afferatur: qui videlicet multam et inveteratam puritatis oris mei rubiginem ad plenum excoquere sufficiat quatenus angeli ad virginem et virginis ad ipsum grata mutua ac casta colloquia digne habeam meo qualicumque replicare sermone. Ait igitur evangelista. Et ingressus angelus ad eam haut dubium quin ad mariam: dixit. Ave gracia plena: dominus tecum. Quo ingressus ad eam: Puto in secretarium pudici cubiculi: ubi illa fortassis clauso super se hostio orabat patrem suum in abscondito. Solent angeli astare orantibus et delectari in hiis quos vident levare manus puras in oracione: holocaustum ~~[illegible]~~ sancte devocionis gaudent se offerre deo in odorem suavitatis. Marie autem oraciones quantum placuerint in conspectu altissimi angelus indicavit: qui ingressus

ad eam tam reuenē salutauit
Sed difficile fuit angelo p ostiū
clausū penetrare ad abdita virgi
nis. qui utiq ex subtilitate sub sta
cie sue hoc habet in natura: ut
nec seris ferreis eius arceat in
gressus. quocūq eū suus impetus
ferat. Angelicis eni spiritibus
parietes non obsistūt: sed cuncta
illis visibilia redūt: cuncta eque
corpora qūtulibet solida uel
spissa. penetrabilia sunt eis
et puia. Dubitandū igr non
est q apertū inuenit angelus
hostiolū virginis. cui nimi
rū in pposito erat hom fu
gere frequēcias. uitare colloqa:
ne uel oratis pturbaret silen
ciū: uel cōtinentis castitas tep
taret. Clauserat itaq etiam
illa hora sup se suū habitaculū
prudentissima virgo: sed ho
minibus nō angelis. Unde
et si potuit ad eam intrare
angelus: sed nulli hom faci
lis patebat accessus. Ingressus
g. angelus ad eam dixit. Aue
gra plena: dns tecū. Legimus
in actibus aplorū. et stepha
nū plenū grā. et aplos ple
nos fuisse spū scō: sed lōge
dissimilit maria. Alioqn nc
in illo habitauit plenitudo di
uinitatis corpalit quemadmo
dū in maria: nec illi de spū
scō cōceperūt. quō maria. Aue
inqt gra plena: dns tecum.
Quid mirū si grā plena erat:
cū qua dns erat. Sed hoc
potius mirādū est quō q an
gelū miserat ad virginē: ab ee
angelo inuetus est cū virgine.
Ita ne velocior angelo fuit
deus? scilicet ut festinate nū
ciū celerior ipse pueniret ad

terinis. Nec mirū. Nā cū esset rex in virginis
accubitu suo nardus mea dedit odo
rem suū: et ascendit in cōspectu glorie
eius fumus aromatis. et inuenit
grām corā oculis dni: clamantibus
qui circūstabāt. Que est ista que
ascendit p desertū sicut virgula
fumi: ex aromatibus mirre et thuris.
Statimq rex egrediens de loco
scō suo exultauit ut gygas ad cur
rendā viā: et licet a summo ce
lo egressio eius. nimio tā pvolās
desiderio. puenit nūciū suū dens
ad virgine quā amauerat. quā
sibi elegerat: cuius decore cōcu
pierat. Quē pspiciēs a lōge ue
nientē: gratulans et exultans
cuit canā. Ecce venit iste saliēs
in mōtibus: trāsiliens colles. Me
rito aut cōcupiuit rex decorem
virginis. Fecerat eni quicqd an
tea longe antea pmonita fuerat
a patre suo dauid dicēte sibi. Au
di filia et uide et inclina aurē
tuā: et obliuiscere populū tuū et
domū patris tui. Et si hoc feceris:
cōcupiscet rex decorē tuū. Audi
uit quippe et uidit nō ut quidā
qui audiētes nō audiūt. et uidē
tes nō intelligūt: sed audiuit
et credidit. uidit et intellexit.
Et inclinauit aurē suā in delicijs
ad obiām. et cor suū ad disciplī
nā. et oblita est ppłm suū et
domū patris sui: q nec ppłm suū
augere plis successione. nec
domū patris sui relinquē cura
uit heredem: sed quicq hono
ris in populo. q q de paterna
domo rerū terrenarū habē
potuisset: oīa arbitra ē quasi
si stercora ut xpm lucrifaceret.
Nec fefellit eam intencio: qm et
xpm sibi filiū vendicauit. nec
ppositū pudicicie violauit.

Bene gratia plena: que et virgi-
nitatis gratiam tenuit. et insuper fe-
cunditatis gloriam acquisivit. Ave
inquit gratia plena: dominus tecum. Non
dixit dominus in te: sed dominus tecum.
Deus enim qui ubique equaliter totus
est per suam simplicem substantiam:
aliter tamen in irrationabilibus creatu-
ris quam in ceteris: et ipse in bo-
nis aliter est quam in malis per ef-
ficientiam. Ita sane est in irra-
tionabilibus creaturis. ut tamen non
capiatur ab eis: a rationabilibus
autem omnibus quidem capi potest per
cognitionem: sed a bonis tantum
capitur per amorem. In solis igitur bo-
nis ita est. ut etiam sit cum ipsis:
propter concordiam voluntatis. Nam
dum voluntates suas ita iustitie
subdunt. ut deum non dedeceat
velle quod ipsi volunt: pro hoc
quod a voluntate eius non dissen-
tiunt: deum sibi specialiter iungunt.
Sed cum ita sit cum omnibus sanctis.
specialiter tamen cum maria. Cum qua
utique tanta ei consensio fuit. ut
illius non solum voluntatem. sed etiam
carnem sibi coniungeret: ac de
sua virginis que substantia unum
christum efficeret. vel potius unus
christus fieret: qui etsi nec to-
tus de deo nec totus de virgi-
ne: totus tamen dei et totus
virginis esset: non duo filii
sed unus utriusque filius.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Sit itaque Ave gratia plena: do-
minus tecum. Nec tantum dominus filius
tecum. quem carne tua induis:
sed et dominus spiritus sanctus de quo
concipis: et dominus pater qui genuit
quem concipis. Pater inquam tecum
qui fecit suum filium et tuum. Filius
tecum. qui ad condendum in te mirabi-
le sacramentum. miro modo et sibi
reserat genitale secretum: et tibi
servat virginale signaculum.
Spiritus sanctus tecum. qui cum patre et
filio tuum sanctificat uterum. Do-
minus igitur tecum. Benedicta tu in
mulieribus. Libet adiungere quod
elizabeth cuius et hec verba sunt
consequenter adiecit. Et benedictus
fructus ventris tui. Non quia tu
benedicta. ideo benedictus fructus ven-
tris tui: sed quia ille prevenit te
in benedictionibus dulcedinis. ideo tu
benedicta. Vere enim benedictus fructus
ventris tui: in quo benedicte sunt
omnes gentes: de cuius plenitu-
dine tu quoque accepisti cum cete-
ris: et si differentius a ceteris.
Ac propterea benedicta quidem tu:
sed in mulieribus. Ille vero be-
nedictus non in hominibus non inter
angelos: sed quem ait apostolus su-
per omnia benedictus in secula. Dicitur
benedictus vir. benedictus panis.
benedicta mulier. benedicta terra:
vel si quid tale benedictum in crea-
turis esse memoratur: sed singu-
lariter benedictus fructus ventris
tui. cum sit super omnia benedictus de-
us in secula. Benedictus igitur fruc-
tus ventris tui: benedictus in o-
dore. benedictus in sapore: benedictus
in specie. Huius odoriferi fruc-
tus fragrantiam senciebat qui
dicebat. Ecce odor filii mei.
sicut odor agri pleni: cui bene-
dixit dominus. An non vere benedictus:
cui benedixit dominus. De sapore
huius fructus quidam quod gus-
taverant. taliter eructabant dicentes.
Gustate et videte: quoniam suavis

est dominus. Et alibi. Quam magna
multitudo dulcedinis tue domine:
quam abscondisti timentibus te.
Et alius quidam. Si tu gustas-
tis inquit. quoniam dulcis est dominus.
Et ipse fructus de se: inuitans
nos ad se. Qui edunt me ad-
huc esurient: et qui bibunt
me adhuc sicient. Utique propter
dulcedinem saporis hoc dicebat:
quia semel gustatus magis exci-
tat appetitum. Bonus fructus
qui animarum esurientium et siti-
entium iustitiam. esca et potus est.
Audisti de odore: audisti
de sapore: audi et de specie.
Si enim fructus ille mortis non
solum suauis fuit ad vescendum:
sed etiam teste scriptura de-
lectabilis aspectui: quanto magis
huius vitalis fructus viuificum
decorem debemus inquirere. in quem
teste alia scriptura desiderant
angeli prospicere. Cuius pulchri-
tudinem in spiritu videbat. et in
corpore videre cupiebat: qui
dicebat. Ex syon species decoris
eius. Et ne mediocrem viden-
tur commendasse decorem: recole
quod in psalmo alio legis. Spe-
ciosus forma pre filiis hominum:
diffusa est gratia in labiis
tuis: propterea benedixit te deus
in eternum. Benedictus ergo fructus
ventris tui: cui benedixit deus
in eternum. Ex cuius benedictione bene-
dicta etiam tu in mulieribus:
quia non potest arbor mala fructum
facere bonum. Benedicta igitur tu in mu-
lieribus: que illam maledictionem
generalem euasisti. qua dictum est
in dolore paries filios tuos:
et nichilominus qua scriptum est
maledicta sterilis in israel: ac sin-
gularem secuta es benedictionem. ut nec
sterilis maneas. nec tamen in dolore
parias. Dura nimis et graue
iugum: super omnes filias eue. Et si
pariunt cruciantur: et si non pariunt
maledicuntur. Et dolor prohibet pa-
rere: et non parere maledictio. Quid
facies virgo que hec audis: que
hec legis. Si parturis angustia-
ris: et si sterilis manes. maledi-
ceris. Quid eliges virgo prudens.
Angustie inquit michi sunt undi-
que. Melius est tamen michi male-
dictionem incurrere et castam manere: quam
prius quidem concipere per concupiscentiam.
quam merito postea per dolorem partu-
riam. Hic etenim et si video ma-
ledictum sed non peccatum: illic vero et
peccatum simul et cruciatum. Denique
hec maledictio. quid aliud est quam ho-
minum exprobratio. Neque ob aliud
dicitur sane sterilis maledicta: nisi
quia obprobrio et contemptui sit tamquam
inutilis et infructuosa: et
hoc in israel tantum. Michi autem pro minimo
est quod hominibus displiceo: dum me
possim virginem exhibere castam
Christo. O virgo prudens. o virgo
deuota: quis te docuit placere
deo per virginitatem. Que lex que
iustitia que pagina veteris testa-
menti vel precipit vel consulit vel
hortatur in carne non carnaliter vi-
uere: et in terris angelicam vitam
ducere. Ubi legeras beata virgo:
sapientia carnis mors est. et curam
carnis ne feceritis in desideriis.
Ubi legeras de virginibus quia can-
tant canticum nouum quod nemo aliquis
cantare potest: et sequuntur agnum quo-
cumque ierit. Ubi legeras laudatos
esse. qui se castrauerunt propter reg-
num dei. Ubi legeras in carne
ambulantes non secundum carnem militare

mus: et qui in matrimonio iungit vir-
ginem suam bene facit. et qui non iungit
melius facit. Ubi audieritis. volo
vos omnes esse sicut et meipsum:
et bonum est homini si sic permaneat
secundum meum consilium. De virginibus
inquit preceptum non habeo: con
silium autem do. Cum nec non dicam pre
ceptum. sed nec consilium nec exem
plum: nisi quod benedictio docebat
de omnibus. at sermo dei vivus
et efficax ante tibi factus magister quam
filius: prius instruxerat mentem quam
induerat carnem. Cristo igitur devo
ves te exhibere virginem: et nesciebas
quod ipsi te exhibere oporteat etiam ma
trem. Eligis in israel esse contempti
bilis: et ut illi placeas. cui te pro
basti. maledictum incurrere sterilitatis.
Et ecce maledictio benedictione commu
tatur: fecunditate sterilitas recompen
satur. Aperi virgo sinum. et expande
gremium. prepara uterum: quia ecce fac-
turus est tibi magna qui potens est:
in tantum ut pro maledictione isra
el. beatam te dicant omnes generatio
nes. Nec suspectam habeas vir
go prudens fecunditatem: quia non
aufert integritatem. Concipies.
sed sine peccato: gravida eris. sed
non gravata. Paries. sed non cum
tristicia: nescies virum. sed gig
nes filium. Qualem filium? Illius
eris mater: cuius est deus pater. Filius
paterne caritatis: erit corona
tue castitatis. Sapientia paterni
cordis: erit fructus uteri vir
ginalis. Deum denique paries: et
de deo concipies. Confortare igitur
virgo fecunda. casta puerpera. mater
intacta: quia non eris ultra in is
rael maledicta: neque inter steriles
deputata. Et si adhuc maledi
ceris ab israel secundum carnem. non
quia sterilem videant. sed quia fecunda

invident: memento quod et Christus ma
ledictum pertulit crucis. qui te matrem
suam benedixit in celis: sed et in
terris ab angelis benedicta. et a
cunctis generationibus terre merito
beata predicaris. Benedicta ergo
tu in mulieribus: et benedictus fructus
ventris tui. ¶ Que cum audisset
turbata est in sermone eius: et co
gitabat qualis esset ista salutatio.
Solent virgines que vere virgi
nes sunt. semper pavide et nunquam
esse secure: et ut caveant timen
da. etiam tuta pertimescere: scientes
se in vasis fictilibus thesaurum por
tare preciosum: et nimis arduum esse
vivere angelicam inter homines: et in ter
ris more celestium conversari. et
in carne celibem vitam agere. Ac pro
inde quicquid novum. quicquid subitum
fuerit ortum: suspectas habent
insidias: totum contra se estimant
machinatum. Ideo et maria tur-
bata est in sermone angeli. Tur
bata est: sed non perturbata. Tur
batus sum inquit et non sum locu
tus: sed cogitavi dies antiquos:
et annos eternos in mente habui.
Ita igitur et maria turbata est et
non est locuta: sed cogitabat qualis
esset ista salutatio. Quod turbata est
verecundie fuit virginalis: quod non
perturbata fortitudinis: ~~et ta~~ quod
tacuit et cogitavit prudentie.
Cogitavit autem qualis esset ista
salutatio. Sciebat prudens virgo
quod angelus sathane transfigurant
se sepe in angelum lucis: et quia
minima humilis et simplex erat.
nichil tale penitus a sancto an
gelo sperabat: et ideo cogitabat
qualis esset ista salutatio. Tunc
angelus intuitus virginem. et va
rias eam sciens volvere cogitationes
facillime deprehendens: pavidam

consolatur: confirmat dubiam: ac fa-
miliariter vocavit ex nomine. benigne
ne timeat persuadet. Ne timeas in-
quit maria: invenisti gratiam apud
deum. Nichil hic doli. nichil fallacie
est: nullam circumventionem. nullas hic
suspiceris insidias: non sum homo
sed spiritus: et dei angelus non sa-
thanas. Ne timeas maria: invenis-
ti gratiam apud deum. O si scires quan-
tum tua humilitas altissimo placeat:
quanta te apud christum sublimitas ma-
neat: angelico te indignam nec
alloquio iudicares nec obsequio.
Ut quid enim tibi indebitam dicere-
ris gratiam angelorum: que inve-
nisti gratiam apud deum: Invenisti
quod querebas: invenisti quod neco
ante te potuit invenire: invenis-
ti gratiam apud deum. Quam gratiam:
Dei et hominum pacem: mortis des-
tructionem: vite reparacionem. Hec
est gratia quam invenisti apud deum.
Et hoc tibi signum. Ecce concipies
et paries filium: et vocabis nomen
eius ihesum. Intellige virgo pru-
dens ex nomine promissi filii: quantam et
quam specialem graciam inveneris
apud deum. Et vocabis inquit nomen
eius ihesum. Racionem huius voca-
buli alius evangelista ponit: an-
gelo interpretante sic. Ipse enim
salvum faciet populum suum: a peccatis
eorum. Duos ihesus lego in typo
huius quem nunc in manibus habemus
precessisse: ambos populis pre-
fuisse. Quorum unus populum suum
de babilone eduxit: alter suum
in terram promissionis introduxit.
Et illi quidem illos quibus preerant
ab hostibus defendebant: sed num-
quid salvabant a peccatis eorum: Hic
autem noster ihesus. et a peccatis salvat
populum suum: et introducit in terram
viventium. Ipse enim salvum faciet
populum suum: a peccatis eorum. Quis
est hic qui etiam peccata dimittit:

Utinam et me peccatorem dignetur dominus
ihesus annumerare populo suo: ut sal-
vum me faciat a peccatis meis. Ve-
re enim beatus populus cuius est iste ihesus
dominus deus eius: quia ipse salvum fa-
ciet populum suum a peccatis eorum. Ve-
reor autem ne multi se profiteantur esse
de populo eius: quos tamen ipse non
habeat ne de populo suo. Vereor
ne plerisque qui quasi in populo illius
religiosiores esse videntur: ipse ali-
quando dicat. Populus hic labiis me
honorat: cor autem eorum longe est
a me. Novit enim dominus ihesus qui
sunt eius: novit quos elegit a
principio. Quid me vocatis ait
domine domine: et non facitis que dico:
Vis scire an pertineas ad populum
eius: vel potius vis esse de populo
eius: Fac que dicit ihesus: et com-
putabit te in populo suo. Fac que
iubet dominus ihesus in evangelio. que
iubet in lege et in prophetis. que
iubet per ministros suos qui sunt
in ecclesia. obtempera eius vi-
cariis prepositis tuis. non tantum bonis
et modestis. sed etiam discolis:
et disce ab ipso ihesu. quia mitis
est et humilis corde: et eris de
beato populo eius quem elegit in he-
reditatem sibi: eris de laudabi-
li populo eius quem dominus benedixit
dicens. opus manuum mearum
tu es: hereditas mea israel.
Cum ne forte israel carnalem
emuleris etiam testimonium perhibet
dicens. Populus quem non cognovi
servivit michi: in auditu
auris obedivit michi. Sed
audiamus quid idem angelus
sentiat de illo: cui
verbum concepto tale
indidit nomen. Ait
namque: Hic erit mag-
nus: et filius altis-

sinii vocabitur. Bene magnus quia fi-
lius altissimi merebitur appellari.
An non magnus cuius magnitudinis
non est finis? Et quis magnus
sicut deus noster? Plane magnus:
qui tam magnus quam altissimus: quia
et ipse altissimus. Neque enim altissi-
mi filius rapinam arbitratur esse se
equalem altissimo. Ille merito
arbitrandus est cogitasse rapinam.
qui cum de nichilo in angelicam formam
factus fuisset factori suo se com-
parans usurpavit sibi quod filii al-
tissimi est proprium: qui utique in forma
dei a deo non factus. sed genitus
est. Altissimus vero pater quamvis tamen
omnipotens sit. non potuit vel
equalem sibi condere naturam: vel
inequalem gignere filium. Fecit itaque
angelum magnum. sed non quantum ip-
se: et ideo nec altissimum. Solum
autem unigenitum quem non fecit sed
genuit omnipotens omnipotentem.
altissimus altissimum. eternus eter-
num: ipsum sibi per omnia comparari non
rapinam estimat. nec iniuriam.
Recte ergo hic erit magnus: qui fi-
lius altissimi vocabitur. Sed quare
hic erit magnus et non potius
est magnus. qui semper equaliter
est magnus. non habet quo cres-
cat. nec maior post conceptum
futurus sit quam ante vel sit vel
fuerit? An forte propterea dixit erit:
quia qui magnus deus erat. magnus
"futurus" homo "sit"? Bene igitur
hic erit magnus. Magnus homo.
magnus doctor: magnus propheta.
Dicitur enim de eo dicitur in ~~evangelio~~
evangelio. Quia
propheta magnus
surrexit in nobis.
Et a minori quodam
venturus propheta. magnus
itidem propheta pro-
mittitur. Ecce veniet

inquit propheta magnus: et ipse reno-
vabit iherusalem. Et tu quidem o vir-
go parvulum paries. parvulum nutries.
parvulum lactabis: sed cum videris par-
vulum: cogita magnum. Erit enim
magnus. quia magnificabit eum deus
in conspectu regum: adeo ut adorent
eum omnes reges. omnes gentes ser-
viant. Et magnificet ergo anima tua do-
minum: quia hic erit magnus et fi-
lius altissimi vocabitur. Magnus
erit et magna faciet tibi qui
potens est: et sanctum nomen eius.
Quid enim sanctius nomine: quam quod
filius altissimi vocabitur. Mag-
nificet et a nobis parvulus mag-
nus dominus: quos ut faceret mag-
nos factus est parvulus. Parvulus
enim natus est nobis: filius datus
est nobis. Nobis inquam non sibi:
qui utique ante tempora multo nobilius
ex patre natus: nasci temporaliter non
indigebat ex matre. Non angelis
quoque: qui cum magnum haberent.
parvulum non requirebant. Nobis
autem natus. nobis et datus: quia
nobis necessarius. Iam de nobis na-
to et dato. faciamus ad quod na-
tus est et datus. Utamur nostro in
nostram utilitatem. et de salvatore
salutem operemur. Ecce parvulus in me-
dio statuitur. O parvulus: parvulis
desiderantis. O vere parvulus:
sed malicia non sapientia. Stu-
deamus esse sicut parvulus iste: dis-
camus ab ipso. quia mitis est et humi-
lis corde: ne magnus videlicet deus
sine causa factus sit homo parvulus:
ne gratis sit mortuus: ne incas-
sum crucifixus. Discamus eius
humilitatem. imitemur mansuetudinem.
amplectamur dilectionem. communice-
mus eius passionibus. lavemur
in sanguine eius: ipsum offeramus
propiciationem pro peccatis nostris: quia
ad hoc nobis natus et datus est
nobis. Ipsum oculis patris. ipsum

offerimus et subditus; et pater qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum; et ipse filius semetipsum exinanivit formam servi accipiens; ipse tradidit in mortem animam suam, et cum sceleratis deputatus est; et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit ut non perirent. Ergo non possunt perire pro quibus filius rogat ne pereant, et pro quibus pater tradidit filium in mortem ut vivant. Equaliter igitur ab utroque speranda est venia, quibus equalis est in pietate misericordia, par in voluntate potencia, una in deitate substancia, in qua unus cum eis spiritus sanctus vivit et regnat deus per omnia secula seculorum amen. Omelia quarta.

Non est dubium quicquid in laudibus matris proferimus ad filium pertinere; et rursum cum filium honoramus, a gloria matris non recedimus. Nam si iuxta salomonem filius sapiens gloria est patris, quanto magis gloriosum est matrem fieri ipsius sapiencie. Sed quid ego tempto in eius laudibus, quam laudabilem predicant prophete, perhibet angelus, narrat evangelista. Non ergo laudo quia non audeo; sed tantum replico devotus quod iam explicavit per os evangeliste spiritus sanctus. Sequitur namque et dicit. Et dabit illi dominus deus sedem david patris sui. Verba sunt angeli ad virginem de promisso filio, promittentis quod debeat possidere regnum david. Quod de stirpe david duxerit originem dominus ihesus, nemo dubitat. Vero autem quomodo dedit ei deus sedem david patris eius, cum in iherusalem non regnaverit, quin inmo turbis eum volentibus regem constituere non acquieverit; sed et ante faciem pylati protestatus sit: regnum meum non est de hoc mundo. Denique quid magnum promittitur ei qui sedet super cherubin, quem propheta vidit sedentem super solium excelsum et elevatum, sedere in throno david patris sui. Sed novimus quandam aliam iherusalem ab ea que nunc est in qua regnavit david significatam; multo istam nobiliorem, multo diciorem. Hanc igitur puto hic fuisse designatam, illo videlicet usu loquendi, quo sepe reperies in scripturis significans poni pro significato. Tunc sane dedit illi deus sedem david patris sui, quando constitutus est rex ab eo super syon montem sanctum eius. Sed hic propheta de quo regno dixerit expressius aperuisse videtur in eo quod non in syon posuit, sed super syon. Ita ideo fortassis dictum est super, quia in syon quidem regnavit david; super syon vero est regnum illius de quo dictum est ad david. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. De quo et dictum est per alium prophetam. Super solium david et super regnum eius sedebit. Vides quia ubique reperies super. Super syon, super sedem, super solium, super regnum. Dabit ergo ei dominus sedem david patris sui: non typicam sed veram, non temporalem sed eternam; non terrenam sed celestem. Que ideo ~~ut dictum est~~ memoratur ut dictum est fuisse david: quia hec in qua temporaliter sedit eternae illius gerebat ymaginem. Et regnabit in domo jacob in eternum; et regni eius non erit finis. Hic quoque si domum iacob temporalem accipimus, quomodo in illa que eterna non est in eternum regnaturus est. Querenda est igitur domus eterna jacob, in qua regnet in eternum; cuius regni non erit finis. An non denique domus illa ex aspernatibus iacob impie abnegavit eum, et insipienter respuit ante faciem pylati, quando illo perhibente regem vestrum crucifigam, uno ore respondendo clamavit: non habemus regem nisi cesarem. Requirat itaque apostolum et discernet tibi eum qui in occulto iudeus

est ab illo qui in manifesto: et que
in spiritu est circumcisio: ab ea que fit
in carne. et spirituale israel a carna-
li: et filios fidei abrahe a filiis
carnis. Non enim inquit omnes qui ex
israel hii sunt israelite: neque qui
semen abrahe. hii filii. Denique gregorius
et dicit. Similiter non omnes qui ex ia-
cob: hii reputandi sunt in domo ia-
cob. Jacob quippe ipse est qui israel.
Solos ergo qui in fide iacob perfecti
inveniendi sunt reputa in domo iacob.
vel potius noveris ipsos fore spirituale
et etiam domum jacob: in qua regnabit
dominus ihesus in eternum. Cuius ex nobis
est qui iuxta interpretationem nominis iacob
supplantet dyabolum de corde suo:
luctetur cum viciis et concupiscenciis suis.
ut non regnet peccatum in suo mortali
corpore: sed regnet in eo ihesus.
et nunc quidem per gratiam. et in eternum
per gloriam. Ubi in quibus regnabit
ihesus in eternum: quia et ipsi cum deo
regnabunt: et regni eius non erit
finis. O quam gloriosum est regnum
illud in quo reges congregati sunt
convenerunt in unum: ad laudandum
scilicet et glorificandum eum qui super
omnes est rex regum et dominus domina-
ncium. De cuius splendidissima contem-
placione: fulgebunt iusti sicut sol.
in regno patris eorum. O si et mei
pauperis meminerit ihesus in beneplaci-
to populi sui: cum venerit in regnum
suum. O si me in die illa qua tra-
diturus est regnum deo et patri. vi-
sitare dignetur in salutari suo: ad
videndum scilicet in bonitate electorum
suorum. ad letandum in leticia gen-
tis sue ut laudetur etiam a me cum
hereditate sua. Veni interim domine
ihesu. aufer scandala de regno tuo
quod est anima mea: ut regnes tu qui
debes in ea. Venit contra me
avaricia et vendicat sibi sedem in

me: iactancia cupit dominari michi:
superbia vult michi esse rex. Luxuria
dicit michi ego regnabo: ambicio.
detractio. invidia et iracundia cer-
tant in meipso de meipso: cuius ego
potissimum ~~ego~~ esse videar. Ego autem
quantum valeo resisto: renitor quantum iu-
vor. Deum meum ihesum reclamo: ipsi
me defendo. quia ipsius me iuris ag-
nosco: ipsum michi deum. ipsum michi
dominum teneo. et dico. Non habeo re-
gem nisi dominum ihesum. Veni ergo domine dis-
perge illos in virtute tua: et regna-
bis in me: quia tu ipse rex meus et
deus meus. qui mandas salutes ia-
cob. Dixit autem maria ad angelum.
Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognos-
co. Primo quidem prudenter tacuit
cum adhuc dubia cogitabat. qualis
esset ista salutacio: malens humiliter
mihi non respondere: quam temere
loqui quod nesciret. Jam vero con-
fortata et bene premeditata. angelo
quidem foris loquente. sed deo intus
persuadente. erat enim dominus cum illa di-
cente angelo. dominus tecum: ita confor-
tata caritate scilicet depellente
timorem. leticia verecundiam: dixit ad
angelum. Quomodo fiet istud quoniam virum
non cognosco. Non dubitabat de
facto: sed modum requirit et ordi-
nem. Nec enim querit an fiet istud:
sed quomodo. Ac si dicat. Cum sciat do-
minus meus testis consciencie mee.
votum ancille sue non cognoscere
virum: qua lege quo ordine pla-
cebit ei ut fiat istud: Si opor-
tuerit me frangere votum. ut pari-
am talem filium: et gaudeo de fi-
lio. et doleo de proposito: fiat tamen
voluntas eius. Sin vero virgo conci-
piam. virgo et pariam. quod utique
si placuerit ei. impossibile non
erit: tunc vero scio quia respexit hu-
militatem ancille sue. Quomodo ergo fiet

istud: quoniam virum non cognosco? Et
respondens angelus dixit ei. Spiritus
sanctus superveniet in te: et virtus altis-
simi obumbrabit tibi. Supra dictum
est gratia plena: et nunc quoque dicitur
spiritus sanctus superveniet in te: et vir-
tus altissimi obumbrabit tibi. Num-
quid potuit repleri gratia. et nec-
dum habere spiritum sanctum: cum ipse sit
dator gratiarum? Si vero spiritus sanctus
in ea erat: quomodo adhuc tamquam
noviter superventurus repromittitur?
An forte ideo non dixit simpliciter
veniet in te. sed addidit super:
quia et prius quidem in ea fuit per
multam gratiam. sed nunc superveni-
re nuntiatur propter habundantiorem
gratie plenitudinem quam effusurus
est super illam? At vero cum plena
iam sit. illa amplius quomodo capere
poterit? Si autem plus aliquid
capere potest: quomodo et ante plena fu-
isse intelligenda est? An prior quidem
gratia eius tantum repleverat mentem.
sequens vero etiam ventrem perfundere
debet: quatinus scilicet plenitudo divi-
nitatis que ante in illa sicut et in
multis sanctorum spiritualiter habitabat.
etiam sicut in nullo sanctorum corporaliter
in ipsa habitare incipiat? Ait
itaque. Spiritus sanctus superveniet in
te: et virtus altissimi obumbra-
bit tibi. Quid est. et virtus altis-
simi obumbrabit tibi? Qui potest
capere capiat. Quis enim excepta
fortassis illa. que hoc sola in se fe-
licissime meruit experiri. intellectu
capere ratione discernere possit: qua-
liter splendor ille inaccessibilis.
virgineis sese visceribus infude-
rit. et ut illa quod inaccessibile est
accedere ad se ferre potuisset:
de porciuncula eiusdem corporis tu-
se univit contemperavit reliquie
masse obumbraculum fecerit? Et

fortasse propter hoc maxime dictum est
obumbrabit tibi. quia res nimirum in
sacramento erat: et quod sola per se tri-
nitas in sola et cum sola virgine vo-
luit operari. soli datum est nosse. cui
soli datum est experiri. Dicatur ergo. Spiritus
sanctus superveniet in te. qui utique sua
potentia fecundabit te: et virtus
altissimi obumbrabit tibi: hoc est
illum modum quo de spiritu sancto concipi-
es dei virtus dei sapientia christus.
sic in suo secretissimo consilio ob-
umbrando conteget et occultabit:
quatinus sibi tantum notum habeatur. et tibi
ei que experiris. Acsi angelus re-
spondeat ad virginem. Quid a me re-
quiris? quod in te mox experieris?
Scies scies. et feliciter scies: sed
illo doctore quo et auctore. Ego
autem missus sum nuntiare virgina-
lem conceptum: non creare. Nec potest
doceri nisi a donante: nec potest ad-
disci nisi a suscipiente. Ideoque et
quod nascetur ex te sanctum: vocabitur
filius dei. Quod est dicere. Quoniam non
est de homine. sed de spiritu sancto est
quod concipies: concipies autem altis-
simi virtute. hoc est filium dei.
Ideo et quod nascetur ex te sanctum:
vocabitur filius dei. Id est non
solum qui de sinu patris in uterum tu-
um veniens obumbrabit tibi:
sed etiam id quod de tua substancia
sociabit sibi. ex hoc iam vocabi-
tur filius dei: quemadmodum et is qui
a patre est ante secula genitus. tuus
quoque amodo reputabitur filius.
Hic autem et quod natum est ex ipso erit
tuus: et quod nascetur ex te erit
eius: ut tamen non sint duo filii. sed
unus filius. Et licet quidem aliud
sit ex te aliud ex illo sit. iam non
tamen cuiusque filius: sed unus utriusque
filius erit. Ideoque et quod nasce-
tur ex te sanctum: vocabitur filius dei.
Attende queso quam reverenter dixerit

qd nasceret ex te scm. Ut quid enim
ita simpliciter scm et absque additamento. Credo quia non habuit quid ipse
digne nominaret. illud eximium. illud
magnificum. illud reuerendum. quod de
purissima videlicet virginis carne
cum sua anima unito prius erat unitum.
Si diceret sca caro. vel scus homo.
vel scus infans quicquid tale poneret.
parum sibi dixisse videretur. Posuit ergo
indefinite scm. quia quicquid illud sit
quod virgo genuit. scm procul dubio
ac singulariter scm fuit. et per spus
sanctificationem. et per verbi assumptionem.
Et adiecit angelus. Et ecce elizabeth
cognata tua. et ipsa concepit filium in senectute sua. Quid
fuit necesse etiam huius sterilis virgini nunciare conceptum. Siquidem forte dubiam adhuc et incredulam oraculo. certiori voluit confirmari
miraculo. Legimus zacharie incredulitatem ab hoc ipso angelo fuisse castigatum. mariam autem in aliquo fuisse reprehensam non legimus. quin potius
fidem ipsius elizabeth prophetante
laudatam agnouimus. Beata inquit
que credidisti. quoniam perficientur in te
que dicta sunt tibi a dno. Sed ideo
sterilis cognate conceptus. virgini
nunciatur. ut dum miraculum miraculo
additur. gaudium gaudio cumuletur.
Porro necesse erat non modico leticie et amoris preueniente inflammari
incendio. que filium patris dilectionis
cum gaudio spus sci mox fuerat conceptura. Neque enim nisi in deuotissimo atque in hylarissimo corde. tanta se capere poterat dulcedinis et alacritatis affluentia. Vel ideo conceptus elizabeth marie nunciatus est.
quia profecto decebat ut verbum diuulgandum ubique. prius sciret virgo
per angelum quam audiret ab homine.
ne cum matre videlicet dei a consiliis
filii videretur amota. si eorum que in
terris tam prope gererentur remansisset ignara. Vel ideo potius conceptus elizabeth marie nunciatur.
ut dum nunc saluatoris nunc precursoris edocetur aduentum. rerum tempore et
ordinem tenens ipsa melius postmodum scriptoribus ac predicatoribus euangelii referret veritatem. que plene
de omnibus a principio celitus fuerit
instructa misteriis. Vel ideo adhuc
nunciatur marie conceptus elizabeth
ut audiens cognatam vetulam et gravidam. cogitet iuvenculam de obsequio.
sicque illa preueniente ad visitandum
paruulo prophete locus et occasio daretur. quo minori adhuc dno suo officii valeat exhibere primicias. et
dum ad seinuicem nunc occurrit
infantiumque ab alterutro excitata
deuocio. mirabilius fiat miraculum
de miraculis. Vide autem ne hec
tam magnifica que ab angelo
audis prenunciata. ab ipso speres
perficienda. A quo ergo. si queris.
ipsum angelum audi. Quia non erit
impossibile apud deum omne verbum.
Ac si diceret. Hec que ego tam confidenter promitto. non de mea sed
de illius qui me misit virtute
presumo. quia non erit impossibile apud deum
omne verbum. Quale enim illi verbum
impossibile poterit esse. qui omnia
fecit in verbo. Mouet me ex hoc
in verbis angelicis quod signanter
non ait. quia non erit impossibile
omne factum. sed omne verbum. An
ideirco posuit ~~omne~~ verbum. quia quam
facile possunt homines loqui quod volunt.
etiam quod nullatenus facere possunt.
tam facile pro modo incomparabiliter facilius
valet deus implere opere. quicquid illi
valent exprimere verbo. Dicam apertius. Si hominibus ~~esset~~ tam facile
esset facere. quam dicere quod volunt. et
ipsis quoque non esset impossibile
omne verbum. Nunc autem quam vulgaris et

verus sermo est. Multum enim inter loqui
et facere. sed apud homines. non apud
deum. Soli deo quippe idem est facere quod lo-
qui. idem loqui quod velle. Merito
non erit impossibile omne verbum. Ver-
bi gratia. Potuerunt providere et predicere
prophete virginem vel sterilem concep-
turam ac parituram. sed numquid
facere ut conciperent vel parerent?
Deus autem qui eis posse dedit pro-
videre. quam facile potuit tunc quod
voluit per illos predicere: tam facile po-
tuit nunc quod voluit per seipsum quod
promisit implere. Siquidem apud deum
nec verbum dissidet ab intencione
quia veritas est. nec factum a verbo quia
virtus est. nec modus a facto quia
sapiencia est: ac per hoc non erit impos-
sibile verbum omne apud deum. Au-
disti virgo factum. audisti et mo-
dum: utrumque mirum utrumque iocundum.
Iocundare filia syon: et exulta sa-
tis filia ierusalem. Et quoniam auditui tuo
datum est gaudium et leticia: audi-
amus et nos a te responsum leticie quod
desideramus: ut iam exultent os-
sa humiliata. Audisti inquam factum et
credidisti: crede et de modo quod
audisti. Audisti quia concipies et pa-
ries filium: audisti quia non per hominem.
sed per spiritum sanctum. Expectat angelus
responsum: tempus est enim ut re-
vertatur ad deum: qui misit illum.
Expectamus et nos o domina verbum mi-
seracionis quos miserabiliter premit
sentencia dampnacionis: et ecce
offertur tibi precium salutis nostre: sta-
tim liberabimur si consentis. In sem-
piterno dei verbo facti sumus omnes
et ecce morimur: in tuo brevi res-
ponso sumus reficiendi. ut ad vi-
tam revocemur. Hoc supplicat a
te o pia virgo flebilis adam: cum
misera sobole sua exul de pa-

diso. Hoc abraham. hoc david. hoc
ceteri flagitant sancti patres tui. qui et ysahis
ipsi habitant in regione umbre
mortis: hoc mundus totus tuis ge-
nibus provolutus expectat. Nec im-
merito: quoniam ex ore tuo pendet
solacium miserorum. redempcio capti-
vorum. liberacio dampnatorum: salus
denique universorum filiorum adam to-
cius generis tui. Da virgo respon-
sum festinanter: o domina responde ver-
bum: quod terra. quod inferi. quod expec-
tant et superi. Ipse quoque omnium rex
et dominus quantum concupivit decorem tuum.
tantum et desiderat responsionis
assensum: in qua nimirum proposuit
salvare mundum. Et cui placuisti in
silencio iam magis placebis in verbo: cum
ipse tibi clamat e celo. O pulcher-
rima inter mulieres: fac me audire vo-
cem tuam. Si igitur tu eum facias audi-
re vocem tuam: ipse te faciet videre
salutem nostram. Numquid non hoc est
quod querebas quod gemebas: quod
diebus ac noctibus orando suspira-
bas? Quid igitur. Tu es cui hoc
promissum est. an aliam expectamus?
Immo tu ipsa: non alia. Tu inquam
illa promissa. illa expectata. illa desi-
derata: illa ex qua sanctus pater tuus
iacob iam morti appropians vitam
sperabat eternam cum dicebat. Salu-
tare tuum expectabo domine: in qua de-
nique et per quam deus ipse rex noster
ante secula disposuit operari salutem
in medio terre. Quid ab alia spe-
ras quod tibi offertur? Quid per aliam
expectas quod per te mox exhibebitur
dummodo prebeas assensum: respon-
deas verbum. Responde itaque ci-
cius angelo: immo per angelum domino.
Responde verbum et suscipe verbum:
profer tuum et suscipe divinum: emit-
te transitorium et amplectere sempi-
ternum. Quid tardas? Quid trepidas?

Crede, confitere et suscipe. Sumat humilitas audaciam, verecundia fiduciam. Nullatenus convenit nunc ut virginalis simplicitas obliviscatur prudentiam. In hac sola re ne timeat virgo prudens presumptionem: quia etsi grata in silencio verecundia, magis tamen nunc in verbo pietas necessaria. Aperi ergo virgo beata cor fidei, labia confessioni, viscera creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus foris pulsat ad ostium. O si te morante pertransierit, et rursum incipias dolens querere quem diligit anima tua. Surge, curre, aperi. Surge per fidem, curre per devotionem, aperi per confessionem. Ecce inquit ancilla domini, fiat michi secundum verbum tuum. Semper solet esse gratie divine familiaris virtus humilitatis. Deus autem superbis resistit, humilibus autem dat graciam. Humiliter ergo respondeat ut sedes gratie paretur. Ecce inquit ancilla domini. Que est hec tam sublimis humilitas que cedere non novit honoribus, insolescere gloria nescit. Mater dei eligitur, et ancillam se nominat. Non mediocris revera humilitatis insigne, nec oblata tanta gloria oblivisci humilitatem. Non magnum est esse humilem in abiectione, magna prorsus et rara virtus humilitas honorata. Si me miserum homuncionem si meis decepta simulationibus ad aliquem vel mediocrem honorem provexerit ecclesia, deo nimirum hoc vel culpa mea vel culpa subditorum permittente, nonne statim oblitus qui fuerim, talem me puto qualem ab hominibus qui cor non vident putatus sum. Credo fame, conscientiam non attendo, et reputans non honorem virtutibus, sed virtutes honori, eo sanctiorem quo superiorem me existimo. Videas plerosque in ecclesia de ignobilibus nobiles, de pauperibus divites factos subito intumescere, pristine oblivisci abiectionis, genus quoque suum erubescere, et infimos dedignari parentes. Videas et homines pecuniosos ad honores quosque ecclesiasticos provolare, moxque sibi applaudere de sanctitate, vestitu duntaxat mutatione non mentium, et dignos se estimare dignitate ad quam ambiendo pervenerunt, quodque cum si audeo dicere adepti sunt nummis, attribuere meritis. Omitto autem de his quos excecat ambitio, et honor ipse superbiendi eis materia est. Sed video quod magis doleo. Post contemptam seculi pompam nonnullos in scola humilitatis superbiam magis addiscere, ac sub alis mitis humilisque magistri gravius insolescere, et amplius impacientes fieri in claustro quam fuissent in seculo. Quodque magis perversum est, plerique in domo dei non paciuntur haberi contemptibiles qui in domo sua non nisi contemptibiles esse potuerunt, ut quia videlicet ubi a pluribus honores appetuntur ipsi locum habere non meruerunt, saltem ibi honorabiles videantur, ubi ab omnibus honores contempnuntur. Video et alios quod non sine dolore videri debet, post aggressam Christi miliciam rursus secularibus implicari negociis, rursus terrenis cupiditatibus immergi, cum magna cura erigere muros, et negligere mores, sub pretextu quoque communis utilitatis verba vendere divitibus et matronis salutationes, sed et contra suum imperatoris edictum concupiscere

aliena. et sua cum lite repetentes: non audientes apostolum ex imperio regis tubicinantem. Hoc ipsum inquit delictum est in vobis quod causas habetis. Quare non magis fraudem patimini? Itane mundum sibi et se mundo crucifixerunt? ut qui ante vix in suo vico vel oppido cogniti fuerint. nunc circueuntes provincias. et curias frequentantes. regum notitias. principum familiaritates assecuti sunt? Quid de ipso habitu dicam? in quo iam non calor sed color requiritur. magisque cultui vestium insistitur quam virtutum? Pudet dicere. Vincuntur in studio suo muliercule. quando a monachis precium affectatur in vestibus non necessitas: nec saltem forma religionis retenta in habitu ornari non armari appetunt milites Christi: qui dum se preparare ad prelium. et contra aereas potestates pretendere paupertatis insigne debuerant quod utique adversarii multum formidant: in mollicie vestimentorum pacis potius preferentes indicium. ultro se hostibus sine sanguine tradunt inermes. Nec aliunde hec omnia mala contingunt: nisi quia illam quam semel deserimus humilitate deserentes: dum cogimini inepta denuo sectari studia secularium: canes efficimini revertentes ad vomitum. Audiamus itaque quotquot tales sumus quid illa responderit que dei mater eligebatur: sed humilitatem non obliviscebatur. Ecce autem ancilla domini: fiat michi secundum verbum tuum. Fiat est desiderii signum: non dubitacionis indicium. Et per hoc quod dicit fiat michi secundum verbum tuum: magis intelligenda est affectum exprimere desiderantis: quam effectum requirere more dubitantis. Quamquam nichil obstet intelligi: fiat verbum esse orationis. Nemo quippe orat: nisi quod credit et sperat. Vult autem a se requiri deus: etiam quod pollicetur. Et ideo forte multa que dare disposuit

quibus pollicetur. ut ex promissione devotio excitetur: sicque quod gratis daturus erat. devota oratio promereatur. Hic pius dominus qui omnes homines vult salvos fieri. merita nobis extorquet a nobis: et dum nos prevenit tribuendo quod retribuat: gratis agit ne gratis tribuat. Hoc utique virgo prudens intellexit: quando prevenienti se munere gratuite promissionis. iunxit meritum sue orationis: fiat inquiens michi secundum verbum tuum. Verbum quod erat in principio apud deum: fiat caro de carne mea secundum verbum tuum. Fiat obsecro michi verbum non prolatum quod transeat. sed conceptum ut maneat: carne videlicet indutum. non aere. Fiat michi non tantum audibile auribus. sed et visibile oculis. palpabile manibus: gestabile humeris. Nec fiat michi verbum scriptum et mutum. sed incarnatum et vivum: hoc est non mutis figuris mortuis in pellibus exaratum. sed in forma humana meis castis visceribus vivaciter impressum: et hoc non mortui calami depictione. sed sancti spiritus unctione vel operatione. Ita videlicet michi fiat michi quo nemini ante me factum est: nemini post me faciendum. Porro multifariam multisque modis olim deus locutus est patribus in prophetis: et aliis quidem in aure. aliis in ore. aliis etiam in manu factum esse verbum domini memoratur: michi autem oro ut et in utero fiat iuxta verbum tuum. Nolo ut fiat michi aut declamatorie predicatum. aut figuraliter significatum. aut ymaginatorie sompniatum: sed silenter inspiratum. personaliter incarnatum: corporaliter inviscreatum. Verbum igitur quod in se nec poterat fieri: nec indigebat: dignetur in me. dignetur et michi fieri: secundum verbum tuum. Fiat quidem generaliter omni mundo: sed specialiter fiat michi secundum verbum tuum. Amen.

Lectionem evangelicam exposui sicut potui: nec ignoro quod non omnibus placebit: sed scio me ob hanc rem multorum fore indignationi obnoxium. Et aut iudicabor superfluus aut presumptor: quod videlicet post patres qui hunc ipsum locum plenissime exposuerint: iterum rursus in eodem novus expositor ausus fuerim mittere manum. Sed si quid dicam est post patres quod non sit contra patres: nec patribus arbitror nec cuiquam displicere debere. Ubi autem dixi quod a patribus accepi: dum sic absit typus presumptionis. ut non desit fructus devotionis: patienter audiam de superfluitate causantes. Noverint tamen qui me taxant de ociosa et non necessaria explanatione suggillant: non tam me intendisse evangelium: quam de evangelio sumere occasionem loquendi quod loqui delectabat. Sin vero peccavi quia propria magis ex hoc excitaverim devotione. quam commune quesierim utilitatem: potens erit pia virgo apud suum misericordem filium. hoc meum excusare peccatum: cui hoc meum qualecumque opusculum devotissime destinavi. Expliciunt omelie beati bernhardi abbatis super evangelio missus est. [?] In die palmarum de t[?] obsequiis [?] ordinibus in passione domini.

Non sine causa sponsi pariter et dei sui hodie karissimi: processione hodie nova quadam et mira coniunctione addit passionem. Habet processio plausum habet: passio planctum. Cum igitur sapientibus et insipientibus debitores simus: videamus quid utrisque conferat hec coniunctio. Et primo quidem quid secularibus indicet: quoniam non prius quod spirituale. sed quod animale. Videat secularis animus: videat et intelligat quam extrema gaudii luctus occupat. Propter hoc enim qui cepit facere et docere. non solum verbis predicavit. sed et exemplis: quod ante predixerat per prophetam. quia omnis caro fenum. et omnis gloria eius tamquam flos feni: etiam apparens in carne manifeste studuit probare in semetipso. Unde et processionis voluit gloria sublimari: qui paulo post sibi noverat imminere diem ignominiosissime passionis. Cuius ergo sperare iam debeat in mundo glorie temporalis: cum videat in ipso quoque qui parum non fecit creatorem temporum et conditorem universitatis. post exultationes tantas. tantam nichilominus humiliationem sequi. In eadem enim civitate a plebe eadem et eodem tempore. nunc quidem processionis gloria et divinis est laudibus honoratus: postmodum vero interrogatus contumeliis et tormentis. et cum sceleratis deputatus. Hic est transitorie leticie finis: hic fructus glorie temporalis. Propterea providenter orat propheta ut cantet domino gloriam eius. et non compungatur: id est processionem habeat quam passio non sequatur. Nobis autem karissimi spiritualibus spiritualia comparantibus: in processione quidem celestis patrie representatur gloria: in passione monstratur via. Recogita si in processione quidem venit tibi in mentem futura illa leticia et exultatio multa nimis. quando rapiemur in nubibus obviam christo in aera: si tota concupiscentia videre desideras diem illam. quando suscipiet in celesti iherusalem christus dominus. caput cum omnibus membris. portans triumphum victorie. applaudentibus iam non parietibus tantum. sed virtutibus angelicis. clamantibus undique populis utriusque testamenti. Benedictus qui venit in nomine domini. Sin vero consideras in processione